

מאמרי
באתי לגני
תשכ"ב • תשמ"ב

מאת
כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל
זצוקל"ה נבג"מ זי"ע
שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתיים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס על ידי ולזכות

הרה"ת ר' ירחמיאל וזוגתו מרת רבקה לאה

ולזכות יוצאי חלציהם

הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת שרה עטא

מרת חנה העניא ובעלה הרה"ת ר' יעקב אליהו

ובנם בצלאל יהודה שיחיו אנדרוסיער

מרת אסתר ברכה ובעלה הרה"ת ר' מנחם מענדל שיחיו לייטער

מושקא, פריידא מרים, אלישבע ושלמה שמואל ארי'

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

יעקבסאהן

להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו

בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה. יום הבהיר י"ד כסלו, ה'תשפ"ב

שהחיינו וקיימנו והגיענו

בימים הסמוכים ליום הבהיר ה' טבת

יהי' ניתן בעזה"י להשיג את הספר

תורת מנחם כרך עה

הכולל את מאמרי דא"ח ושיחות קודש

מזאת חנוכה עד ש"פ פקודי, מבה"ח וער"ח ניסן ה'תשל"ד

*

כן ניתן להשיג את ע"ד כרכים הראשונים
ואת סדרת ספרי המאמרים תשי"א — תשל"ד

בחנויות הספרים המובחרות

ובחנוות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

www.lahak.org

או בטלפון: בארה"ב 718-604-2610; באה"ק 03-9606-018

©

Published and Copyright 2021 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5782 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד.

פתח דבר

בקשר עם יום הבהיר יו"ד שבט הבעל"ט, יום מלאות שבעים ושנים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר, ויום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע —

הננו מוציאים לאור את המאמרים שבהם נתבאר פרק השנים-עשר דהמשך באתי לגני ה'שי"ת (השייך לשנה זו (תשפ"ב), שבה לומדים פרק הנ"ל בפעם הרביעית!): ד"ה באתי לגני דיו"ד שבט ה'תשכ"ב; ה'תשמ"ב.

*

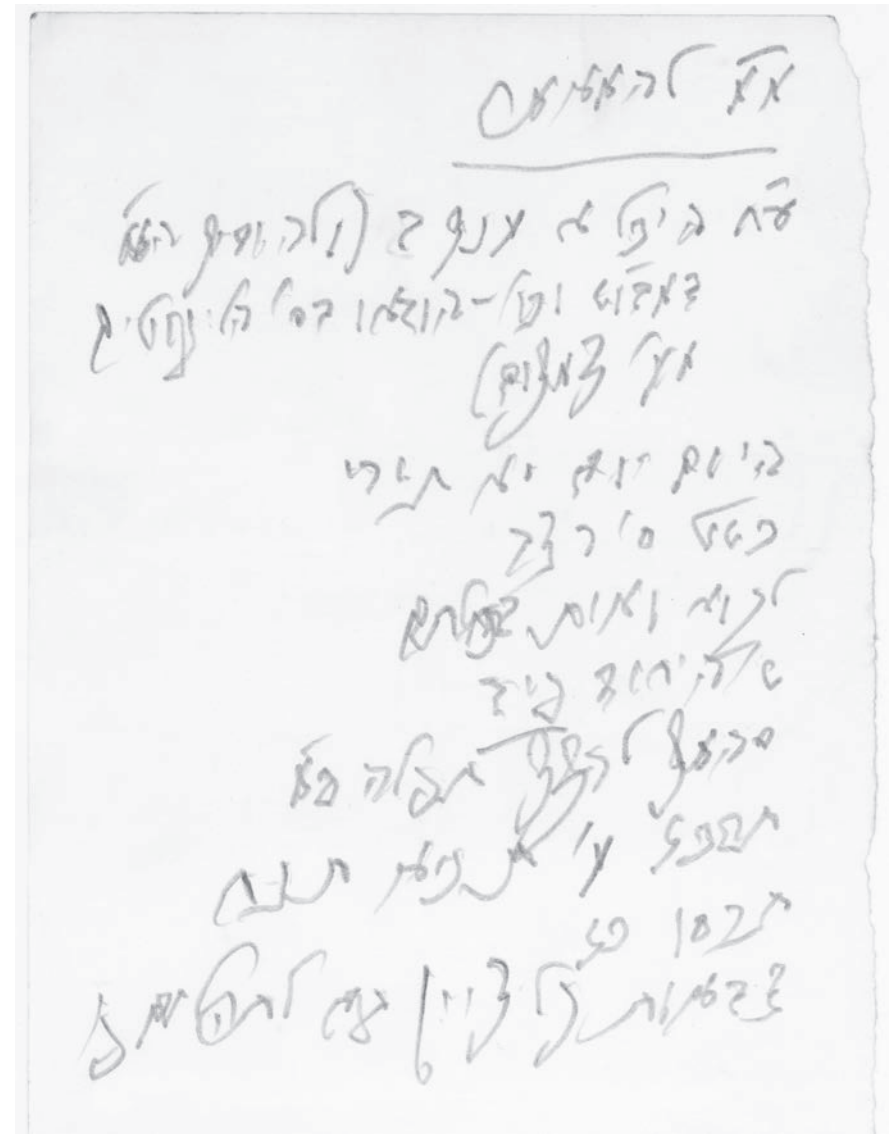
לתועלת הלומדים, בא גם פרק השנים-עשר מהמשך באתי לגני ה'שי"ת (בהוספת מ"מ ע"י המו"ל); תוכן המאמרים; מברקים לקראת יו"ד שבט ה'תשכ"ב; ה'תשמ"ב; מכתבי כ"ק אדמו"ר לקראת יו"ד שבט ה'תשי"א.

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר י"ד כסלו, ה'תשפ"ב,
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

פאקסימיליא — ציונים למאמרי רבותינו נשיאינו שנתבארו במאמר ד"ה באתי לגני תשמ"ב

(1) לאחר ששלמו ג"פ עשרים שנה — תשי"א-תש"ל, תשל"א-תש"נ, תנש"א-תש"ע — המכוונים לעשרים הפרקים שבהמשך זה (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תקצד ובשוה"ג ב. וראה גם שם ח"א ע' vi. וש"נ).

במשך המעט לעת – ללמוד פרקי המשניות של אותיות השם.

במשך המעט לעת – לעשות התועדות.

לקבוע שעה במשך המעט לעת – לבאר לבני ביתו שי' אודות כ"ק

מו"ח אדמו"ר הכ"מ ועבודתו אשר עבד בה כל ימי חייו.

במשך המעט לעת – לבקר (אלו הראויים לזה) בבתי הכנסיות

ובבהמ"ד אשר בעיר לחזור שם מימרא או פתגם מתורתו של כ"ק מו"ח

אדמו"ר הכ"מ, לבאר אודות אהבת כל ישראל שלו, להודיע ולהסביר

תקנתו ע"ד אמירת תהלים, לימוד חומש עם פירש"י – ובמקומות

המתאימים – גם ע"ד לימוד התניא כפי שחלקו לימות השנה. – אם

באפשרי לעשות כל הנ"ל מתוך התועדות.

במשך המעט לעת – לבקר (המוכשרים לזה) במקום כנוסי הנוער

החרדי – ולהשתדל, ככל האפשרי בדרכי שלום, גם במקום כינוסי הנוער

שלעת עתה עדיין אינו חרדי – ולבאר להם איך שחבה יתירה נודעת להם

תמיד מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, לבאר להם את אשר תבע מהם והתקוה

והבטחון אשר בטח בהם, אשר סוף סוף ימלאו את תפקידם בהחזקת

היהדות והפצת התורה בכל המרץ החום והחיות שהם מסגולת הנוער.

* * *

מובן אשר, אם זהו מתאים לתנאי המקום, ימשיכו בכל הנ"ל בימים

אשר אחרי היאָרצייט ובפרט ביום הש"ק שלאחריו.

* * *

והוי"ו יחיש⁶ ביאת גואלנו והקיצו⁸ ורננו שוכני⁹ עפר, ונשיאנו, הוא

כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעל ההילולא, בתוכם ישמיענו נפלאות וינהלנו

בדרך העולה בית א"ל.

מנחם מענדל שניאורסאהן

(6) והוי"ו יחיש .. נפלאות: ראה אג"ק אדמו"ר הצמח צדק ע' א. אדמו"ר מהר"ש ע' א.

(7) יחיש: אולי י"ל שבזה נכללת ג"כ בקשה שיהיו במדריגת זכו, וכדרז"ל: זכו אחישנה (סנה' צח,

א). – הערה במכתב כד טבת תשכ"ב (אג"ק חכ"ב ע' צז).

(8) ישעי' כו, יט.

(9) שוכני עפר .. הוא .. בתוכם: להעיר מדרז"ל שוכני עפר כו' שנעשה שכן לעפר בחייו (סוטה ה,

א. הובאה בשו"ע אדה"ז סג"ו ס"ג). וידועה אגה"ק דאדה"ז, אשר כתב קרוב לזמן הסתלקותו: נפש

השפלה באמת לאמיתו כו'. – הערה שם.

מפתח כללי

iii	פתח דבר
v	תוכן הענינים
ז	פרק שנים עשר מהמשך באתי לגני הישי"ת
	ה'תשכ"ב
ח	מברק ליו"ד שבט
ט	ד"ה באתי לגני, יו"ד שבט
	ה'תשמ"ב
כג	מברק ליו"ד שבט
כד	ד"ה באתי לגני, יו"ד שבט
	הוספה:
לג	מכתבים הכלליים ליום היאָרצייט

בשעת התפללות ידלקו חמשה נרות.

אחר התפלה (בבוקר – אחר אמירת תהלים) ילמוד (יסיים) המתפלל לפני התיבה פכ"ד דכלים ופ"ז דמקואות. אח"כ יאמר המשנה ר' חנניא בן עקשיא כו' ויאדיר. בלחש – איזה שורות בתניא, קדיש דרבנן.

אחר תפלת ערבית – יחזרו חלק מהמאמר דיום ההסתלקות (ד"ה באתי לגני, נדפס בקונטרס עד"פ). ואם אין מי שיחזור בע"פ ילמדוהו בפנים. וכן אחר תפלת הבוקר. ולסיימו אחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה – פרק תניא. וכן לאחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה ירים כל אחד תרומה להענינים השייכים לנשיאנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעד עצמו ובעד כל אחד מבני ביתו שיחזרו, וכן קודם תפלת מנחה.

לאחר תפלת הבוקר וחזרת הדא"ח – יקרא כל אחד פ"נ (כמובן בחגירת אבנט). אלו שזכו להכנס ליחידות, או עכ"פ לראות את פני כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ – יצייר עצמו, בעת קריאת הפ"נ, כאלו עומד לפניו. להניח הפ"נ אח"כ בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ולשלחו (אם באפשרי – בו ביום) על מנת לקראתו על ציון שלו.

חמשה נרות .. (יסיים): ראה קונטרס ב' ניסן ה'תש"ח [סה"מ תש"ח ע' 146]², וה'תש"ט [סה"מ תש"ט ע' 74]³.
בלחש .. בתניא: כך נהג כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.⁴

(2) ושם: כנגד נפש רוח נשמה חי' יחידה (משיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א). וראה שיחת יט כסלו תשי"א (תו"מ ח"ב ע' 125): בפעם הראשונה שראיתי שמדליקים חמש נרות בעת התפלה ביאריציט (וכן בשנת האבלות), כשהייתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר בפאריז, שאלתי אצלו טעם הדבר, ולא השיב, ולאחר זמן אמר, שחמש הנרות הם כנגד חמש השמות שהנשמה נקראת בהם, נפש רוח נשמה חי' יחידה.

(3) ושם: א) לימוד המשניות הוא אחר אמירת שיעור התהלים שאחר התפלה. ב) פרק כד דכלים ופרק ז' דמקואות לומדים אחר סיום תפלת ערבית, סיום תפלת היום וסיום תפלת מנחה – הן במשך כל האחד עשר חודש הן ביום היאריציט. ג) במשך ימי האבילות, ר"ל, לומדים בגלוי רק משנה אחת. ד) הדיוק הוא לסיים הפרקים אחרי התפלה.

(4) ראה ר"ד ימי השבעה ה'ש"ת ס"ט (תו"מ ח"א ע' 6): בשנת האבלות [אחר אמו הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה נ"ע], ל"ע, כשהי' הרבי מסיים: "רבי חנניא בן עקשיא כו", לפני קדיש דרבנן, הי' נוהג להשען על ידו ולומר משהו בלחש.

(5) נדפס לאח"ז בסה"מ תש"י ע' 109 ואילך.

תוכן הענינים

באתי לגני, יו"ד שבט, ה'תשכ"ב

לאחרי ב' המאמרים הראשונים בהמשך ההילולא שבהם מבואר כללות ענין העבודה – ממשיך לבאר את הכחות שנותנים למעלה, שהו"ע פתיחת האוצר דלמעלה בשביל הנצחון במלחמה.

ביאור ענין האוצר למעלה – ע"פ מאמר התקו"ז, "ואו"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית":

"אור אין סוף" – שהאור עצמו הוא אין סוף, לא מצד עצמו, אלא להיותו מעין המאור, שלכן נעשה על ידו התהוות הבריאה יש מאין, כי, להיותו מעין המאור, יש בו גם הענין שאין לו עילה וסיבה שקדמה לו, היינו, לא רק שאין לו סוף, אלא גם שאין לו תחילה.

ההתהוות מ"אור אין סוף" באופן של בלי גבול: לפני הצמצום – ספירות אין קץ. באצילות – עשר ספירות באופן של בלי גבול. ואפילו בבי"ע – בגדולי הנבראים וריבוי הנבראים. והו"ע ההתפשטות דאור אין סוף למטה עד אין תכלית. ומזה יובן גודל העילוי דלמעלה עד אין קץ

באתי לגני, יו"ד שבט, ה'תשמ"ב

ביאור הענין ד"אור אין סוף" למטה מטה עד אין תכלית" – שלא זו בלבד שגם בהיותו למטה מטה ה"ה נשאר בבחי' אין סוף, אלא יתרה מזו – שע"י ההמשכה למטה מיתוסף בו עילוי שלא הי' גם קודם הצמצום, שהו"ע המשכת העצמות, כיון ש"עיקר שכינה בתחתונים היתה".

וזהו ענין "בכל קראנו אליו", "אליו ולא למדותיו" – שתפלתו של כאו"א מישראל אינה לבחי' האורות, אלא לעצמותו ומהותו ית' (וכמאמר אדמו"ר הזקן "איך וויל זע גאָר ניסט כו' איך וויל מער ניט אַז דײַך אליין").

וזהו תכלית כל הצמצומים (כידוע שישנם צמצומים עד אין קץ, ונחלקים לג' צמצומים כלליים) – כדי שע"י יהי' ענין האחדות עם עצמותו ית'.

וזהו "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", שכאו"א מישראל פועל ע"י עבודתו להיות אחדות עם עצמותו ית', ולעשות גם את העולם דירה לעצמותו ית'

מכתב ב'

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשי"א.

ברוקלין, נ.י.

אל אנ"ש, תלמידי התמימים, אל המקושרים או
השייכים אל כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע הכ"מ,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

כמענה על שאלת רבים אודות סדר מפורט ביום העשירי בשבט
הבע"ל, הוא יום היארצייט של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הנני בזה להציע:
בשבת קדש שלפני היארצייט ישתדלו לעלות לתורה.

אם אין מספר העליות מספיק – יקראו בתורה בחזרים שונים, אבל
לא להוסיף על מספר הקרואים.

ישתדלו שמפטיר יהי' הגדול שבחבורה – בריצוי רוב המנין – או
על פי הגורל.

יבחרו וירימו מי שיתפלל לפני התיבה ביום היארצייט, ונכון לחלק
שיתפלל אחד ערבית, שני – שחרית, שלישי – מנחה כדי לזכות בזה מספר
יותר גדול של אנ"ש.

להדליק נר שידלק כל המעת לעת. אם אפשר בקל – נר של שעוה.

הנני בזה: ראה ג"כ מכ' כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ע"ד היארצייט הראשון של אביו
כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (חכמי ישראל בעש"ט ע' לג [ולאח"ז באגרות קודש אדמו"ר
מהוריי"צ ח"א ע' קלח]).

יקראו .. אבל לא להוסיף: הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בשם אביו. ועיין שו"ת
צ"צ חאו"ח סל"ה.

של שעוה: ר"ת הקיצו ורננו ש'וכני ע'פר.

המראה מקומות וכו' בהערות הממוספרות – ניתוספו ע"י המו"ל.
(1) יש לציין שגם במשך השנים שלאח"ז התייחס הרבי כו"כ פעמים להוראות שבמכתב זה ע"ד
סדר ההנהגה ביום ההילולא, וצוה לפרסמן כו'.

אנ"ש ותלמידי התמימים, וכל הנוטלים חלק בדרכי החסידים והחסידות עמדו הכן כולכם, אתם נשיכם בניכם ובנותיכם, לקבל ברכת הוי' בשפעת חיים ופרנסה טובה ונחת מיוצאי חלציכם, אשר ישפיע השי"ת לכם ולנו על ידי התעוררות רחמים רבים ממקור הרחמים והחסדים האמיתיים, ע"ד מכניסי רחמים, אשר יעורר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בעל ההילולא, וברוכים תהיו בבניי חייא ומזונא רויחא.

מנחם מענדל שניאורסאהן

[פרק שנים עשר מהמשך באתי לגני ה'שי"ת]

(יב) **והנה** להבין ענין האוצר למעלה הוא, דהנה איתאי בתיקוני זהר* אור א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, והנה מה שאומרים למטה עד אין תכלית הכוונה שהגילוי וההתפשטות הוא בבחי' א"ס ובל"ג כלל, דזהו קריאת שם דשם אור א"ס, דהאור עצמו הוא א"ס², וטעם הדבר הוא לפי שהאור הוא מעין המאור³, דזהו"ע ומעלת האור, דהאור עם שהוא הארה לבד ולא עצם ומ"מ הנה זהו מעלתו שהוא מעין המאור, ולהיות שהעצמות הוא בבחי' פשיטות ובבחינת אין סוף לכן הנה גם האור שהוא מעין המאור הוא בבחינת א"ס, וזהו אור אין סוף שהאור עצמו הוא בבחינת אין סוף. והנה מהאור הזה היו עולמות וספירות עד אין קץ ובל"ג כלל, ובאופנים אחרים לגמרי, והיינו שהעולמות והספירות גופא הן בל"ג, לבד זה שהם בל"ג במספרם, וכמאמר בפ"י ענין ספירות אין קץ⁴ שהספירות עצמן הן בל"ג לבד שהם במספר בל"ג⁵, וכדאיתא באדרא זוטא* כהאי בוצינא דאתפשט לכל סטר ועיבר וכד תסתכל למינדע לון לא תשתכח אלא בוצינא בלחודוהי (כהנר הזה אשר אורו מתנוצץ לכל עבר ופינה, וכאשר תסתכל בו לידע אותו לא תמצא אלא הנר בלבד), דלהיותן בבחינת פשיטות בעצם לזאת הוא בא בריבוי התחלקות מדריגות עד אין שיעור, דזהו אומרו דאתפשט לכל סטר ועיבר, אבל לאמיתתו הוא בוצינא בלחודוהי, שהוא בחינת חד, וכמאמר* אנת הוא חד ולא בחושבן, ולהיותו בבחינת חד בעצם הנה

איתא בתיקוני זהר: הובא ונתבאר באריכות בהמשך תרס"ו ד"ה ויולך הוי' את הים ואילך [ע' ריט [קסה] ואילך].

וכדאיתא באדרא זוטא: זהר ח"ג רפח, א. עיי"ש.

וכמאמר: אליהו בת"ז בהקדמה [יז, א].

-
- (1) ראה תקו"ז סוף תיקון נז. זהר חדש יתרו (לד, ג).
 - (2) ראה לקו"ת פקודי ז, ב. המשך תרס"ו ע' קסה [ריט]. ס"ע קעב [רל] ואילך. ובכ"מ.
 - (3) ראה תניא אגה"ק ס"כ (קל, סע"א ואילך). ספר המאמרים תרנ"ו ע' רנו. המשך תרס"ו ע' קסח [ס"ע רכג ואילך]. ובכ"מ.
 - (4) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן הנחות הר"פ ע' קסט. ועם הגהות — אוה"ת שה"ש ח"ג ע' תתקסה ואילך. המשך תרס"ו ע' קפד [רמה] ואילך. סה"מ תרפ"ט ס"ע כט ואילך. וש"נ.
 - (5) ראה המשך תער"ב ח"א ע' רמ.

כאשר הוא בא בהתגלות הוא ולא בחושבן, והוא בבחינת ריבוי ביותר, אבל לאמיתתו הוא בבחינת חד ממש. והנה מה שנאצלו הספירות במספר עשר, כדאיתא בספר יצירה, עשר ספירות עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר, הנה זהו ע"י הצמצום שהי' באור א"ס ב"ה, ועל ידי הצמצום הרי בא האור והגילוי בבחינת מדה וגבול, ולכן הם במספר ע"ס, ובכ"ז הנה אחר הצמצום נתהוו מ"מ עולמות בלי גבול ובלי שיעור, וכמ"ש ועלמות אין מספר, וכמאמר רז"ל אל תקרי עלמות* אלא עולמות שהן עולמות בלי שיעור ומספר כלל, וכדאיתא באדרא רבא* בגולגלתא יתבי תריסר אלפי עלמין, והמספר הזה דיי"ב אלף הוא רק לפי הענין שמדבר שם, שזהו מספר כזה, אבל באמת הוא בל"ג, עד שגם במדריגה היותר תחתונה דמדריגת האצילות שהוא בחינת מלכות דאצילות הנה בא ממנה הריבוי והתהוות עד אין מספר, וכמ"ש מה רבו מעשיך ומה גדלו מעשיך שהם ריבוי הנבראים וגדולי הנבראים (כמבואר בד"ה וארא*), דכ"ז הוא לפי שהאור הוא אין סוף ובל"ג, ולכן הנה גם כמו שבא ע"י הצמצום הנה ההתהוות היא בלי מספר וגבול.

א"ת עלמות: זח"ג עא, ב. הקדמת ת"ז קרוב לסופה [יד, ב]. וראה ג"כ זח"ג נח, ב. וכדאיתא באדרא רבא: זח"ג כח, ב. — להעיר מאגרת הקדש ס"ך (קל, א). לקו"ת פ' במדבר רד"ה וארשתין [ת, ב]. בד"ה וארא: ראה תו"א ד"ה וארא — השני [נו, ב].

(6) פ"א מ"ד.

(7) שה"ש ו, ח.

(8) תהלים קד, כד. שם צב, ו.

ב"ה. נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א

לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל

לקראת יום ההילולא יו"ד שבט, ה'תשכ"ב

התועדות פעילה ולנצל כדבעי האוצרות טובים שמבזבזים לנו.

בברכת הצלחה

מנחם שניאורסאהן

מכתבים הכלליים ליום היו"ר צייט

מכתב א'

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשי"א.

ברוקלין, נ.י.

אל אנ"ש, תלמידי התמימים וכל הקרובים
לחסידות וחסידים די בכל אתר ואתר,

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לקראת בא יום הגדול והקדוש הוא יום עשירי בשבט, יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ — הנני לעורר אודות מאמרו שנתן להדפיס ליום ההסתלקות, הוא ד"ה באתי לגני — יו"ד שבט תשי"א,

אשר בטח תלמדו אותו בליל ויום ההילולא.

ובלשון נשיאנו במכתביו (קונטרס ג', קונט' לו'):

מסוגל הוא היום הזה להתקשר בעץ החיים, אשר כאו"א מאנ"ש יזכה שיאיר עליו ועל כל ב"ב שיחיו זכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר מסר ונתן נפשו הק' עלינו להדריכנו במעגלי צדיקי יסוד עולם הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להושע בבני חייא ומזונא רויחא.

אנ"ש ותלמידי התמימים יחיו, התעוררו ובאו לחצרות ה', בבתי כנסיות ובתי מדרשות, אל התפלה ואל למודי השיעורים ברכים, והתעודו באהבת רעים לחזק את הלמודים בתמיכת לומדי תורה ועוסקים בעבודת השי"ת.

(1) קונטרס ג': סה"מ קונטרסים ח"א ע' 76. ולאח"ז באג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' קסו (המו"ל).

(2) קונטרס לו': סה"מ קונטרסים ח"ב שצז, ב. ולאח"ז באג"ק שם ח"ד ס"ע רעח ואילך (המו"ל).

אלקים (להיות מקור לנבראים), וצמצום הג' הוא בשם אלקים גופא, שתהי' ההתהוות משם אלקים (בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ⁸¹) באופן של העלם והסתר כו'. ותכלית כל הצמצומים היא (כמבואר בתורת הבעש"ט) כדי שיהי' כו' אחדות עם הקב"ה, היינו, שכל אחד מישראל וכל בנ"י יתאחדו עם הקב"ה, ועד לאחדות כזו שלא שייך כלל לחלק ביניהם⁸².

וע"י מעשינו ועבודתינו⁸³ ככהנ"ל, ובאופן שמנצלים את האוצרות שנותן מלך מלכי המלכים הקב"ה לכל אחד מישראל שהוא חלק מצבאות הוי', והוא ממלא את תפקידו ומנצח המלחמה ע"י האוצרות כו', אזי באה הגאולה האמיתית והשלימה, שאז יקויים היעוד ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר⁸⁴, שזהו"ע דבאתי לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, שזהו דוקא בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו, ובעיקר בבית המקדש, בארץ הקודש, ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה⁸⁵. ואין ענין יוצא מידי פשוטו, שבקרוב ממש הולכים כל בנ"י לארץ הקודש, נשמות בגופים, בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו⁸⁶, וכספם וזהבם אתם⁸⁷ ברוחניות⁸⁸, ביחד עם כספם וזהבם אתם בגשמיות — בני חיי ומזוני רויחי, ובשמחת עולם על ראשם⁸⁹, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובמהרה בימינו ממש.

בס"ד. יו"ד שבט, ה'תשכ"ב

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה², ומבאר בעל ההילולא³ על יסוד מאמר המדרש⁴, לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה⁵, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שע"י החטאים סילקו את השכינה מלמטה למעלה, ואח"כ עמדו שבעה צדיקים והמשיכו את השכינה מלמטה למטה, עד משה רבינו, רועה נאמן של כל ישראל, שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁶, שהמשיך את השכינה מרקיע הא' לארץ, שזהו תכלית הענין שיהי' דירה לו ית' בתחתונים⁷. אך כדי שענין זה יהי' בקביעות, הנה מיד לאחר המשכת השכינה מרקיע הא' לארץ (במ"ת), נאמר הציווי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם⁸, דבענין המשכן (דמקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש⁹) נאמר¹⁰ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, ומבאר בארוכה¹¹ שהאותיות קרש מורים על אופן העבודה, ותכלית העבודה הוא שיהיו עצי שטים, שטות דקדושה, שזוהי העבודה שלמעלה מטעם ודעת, שע"ז מתקנים את השטים (שטות) דלעו"ז, כמארז"ל¹² אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, ועי"ז נשלמה הכוונה להיות דירה לו ית' בתחתונים. ועבודה זו נעשית ע"י בנ"י, כמבואר בכ"מ¹³ שדוקא ע"י בנ"י פועלים התומ"צ את פעולתם. ולכן נקראים בנ"י גם בשם צבאות הוי"¹⁴, מלשון צבא, שיש בו ג' פירושים¹⁵, צבא מלשון אנשי חיל, שישראל הם אנשי חיל הממלאים ומשלימים רצונו של ממה"מ הקב"ה, וצבא מלשון זמן מוגבל, כמ"ש¹⁶ הלא צבא

(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השנים-עשר* מד"ה באתי לגני ה'שי"ת.
 (2) שה"ש ה, א.
 (3) רד"ה באתי לגני ה'שי"ת.
 (4) שהש"ר עה"פ.
 (5) ב"ר פי"ט, ז.
 (6) ויק"ר פכ"ט, יא.
 (7) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.
 (8) תרומה כה, ח.
 (9) עירובין ב, א.
 (10) תרומה כו, טו.
 (11) פי"ג. פי"ו.
 (12) סוטה ג, א.
 (13) ראה תו"א שמות נג, ד. ובכ"מ.
 (14) בא יב, מא.
 (15) פרק י.
 (16) איוב ז, א.
 (1) * הפרק הסייד לשנה זו — ראה תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' vi. וש"נ.

(86) כמ"ש ביצי"מ — בא יו"ד, ט.

(87) ישעי' ס, ט.

(88) ראה תו"א ר"פ וישב. ובכ"מ.

(89) שם לה, יו"ד. נא, יא.

(81) בראשית א, א.

(82) ראה זח"ג עג, א.

(83) ראה תניא רפ"ז.

(84) ישעי' מ, ה.

(85) עקב יא, יב.

לאנוש עלי ארץ, שענין זה מורה על אופן העבודה, שקיום התומ"צ הוא באופן של התלבשות בהגבלת הזמן (ומקום) למטה, וצבא לשון צביון ויופי, שענין היופי בא ע"י ההתכללות של כמה גוונים, וזהו שעבודת בני"ע נעשית ע"י התכללותם יחד. ועי"ז נשלם הענין דועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בכל פרטי העבודה כפי שנעשים מצד בני"ע למטה.

והנה לאחרי שבעל ההילולא מסיים וחותם את ב' המאמרים הראשונים בענין הנ"ל, מוסיף בהמשך לבאר את הכחות שנותנים מלמעלה כדי למלא ולהשלים עבודה זו. ומקדים לזה הקדמה כללית בסעיף י"א, ומבאר, שענין הצבא קשור עם מלחמה, וכפי שמצינו במדרש¹⁷ בנוגע לשם צבאות למעלה (שנעשה ע"י העבודה דצבא), כשאני עושה מלחמה ברשעים אני נקרא צבאות, והיינו, שכללות עבודת בני"ע בהנהגתם בעולם (דורכגיין די וועלט) ע"פ התומ"צ ולפעול שהעולם יתנהג ע"פ תומ"צ היא באופן של מלחמה, כמאמר¹⁸ נהמא אפום חרבא ליכול. ומבאר, שבמלחמה יש ב' ענינים, הא', לשלול שלל ולבוז בז, והב', עיקר ענין המלחמה שהוא בשביל הנצחון שיהי' כרצון המלך. והנה, לשלול שלל ולבוז בז הו"ע של טעם ודעת, ובמילא יש בזה חשבון כמה כחות צריך להשקיע בהמלחמה שיהי' בערך השלל והביזה שרוצים להשיג על ידה. משא"כ בנוגע לעיקר ענין המלחמה שהו"ע הנצחון שיהי' כרצון המלך, כיון שמדובר אודות רצון שקשור עם עצם המלך, הרי זה למעלה מכל החשבונות ולמעלה מטעם ודעת, שלכן נדרשת גם העבודה מלמטה להיות באופן כזה, כמשנת"ל שהעבודה צריכה להיות באופן של שטות דקדושה, למעלה מטעם ודעת. ובשביל זה פותחים ומבזבזים את האוצרות היקרים שהיו טמונים מכמה דורות, ומוסרים אותם לפקידי החיל בשביל אנשי החיל, כדי שע"י העזר דבזבזו האוצרות ינצחו את המלחמה ויושלם רצון המלך. וזוהי כללות ההקדמה להמשך מכאן ולהבא, שבא לבאר את הכחות שנותנים מלמעלה, ומבאר בכללות שהם אוצרות סתומים כו', והכוונה היא דוקא לפתוח אותם, ואח"כ לתת אותם אל המקבלים, והנתינה תהי' באופן דאוצרך הטוב לנו תפתח¹⁹, היינו, שהמקבל ירגיש שזהו טוב שלו, ביחד עם היותו נמשך מהאוצרות הסתומים שמלמעלה.

ו **וכ"ז** נעשה בפועל ע"י העבודה ב"ג (וט"ו) דברים הנ"ל, שכוללים את כל העולם כולו, שזהו כללות הענין דמעשינו ועבודתנו בכל עניני עוה"ז התחתון, לעשות לו ית' דירה בתחתונים²⁰, ושם גופא, בתחתון שאין תחתון למטה הימנו, שבשביל זה הי' ענין הצמצום, כמבואר בהמאמר שהתהוות העולמות היתה ע"י הצמצום שהי' באוא"ס ב"ה, ולא רק צמצום לשון יחיד, אלא כתורת הבעש"ט (שהובאה לעיל) שהקב"ה עשה כמה צמצומים דרך כמה עולמות, דלשון "כמה" מורה על מספר בלתי מסויים, שהרי באמת יש צמצומים רבים עד אין קץ²¹, דכיון שיש עולמות בלי מספר (כמ"ש²² ועלמות אין מספר, א"ת עלמות אלא עולמות), הרי במילא יש גם צמצומים בלי מספר, צמצום לכל עולם. וכללות כל הצמצומים נחלקים לג' צמצומים כלליים²³. וכפי שמבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בהמשך תרס"ו²⁴ שהתהוות העולמות הוא ע"י ג' צמצומים²⁵, צמצום א' הוא מן המאציל לנאצלים, לעולם האצילות, שהאור נתצמצם להיות נמשך בשם הוי' (ד' אותיות דשם הוי' שמורים על ע"ס דאצילות), וצמצום הב' הוא מאצילות לבי"ע, משם הוי' לשם

י) ומה שאומר בהמאמר צמצום לשון יחיד, הוא לפי שבמאמר זה נוגע רק הענין דאוא"ס למטה מטה עד אין תכלית, שגם "למטה" עם היות שהתהוות ה"מטה" היא ע"י הצמצום, מ"מ נשאר האור א"ס. אבל לא נחית כאן בפרטי ענין הצמצומים, כי זו סוגיא אחרת שאינה שייכת (באופן ישיר) להמאמר. ועד כדי כך לא נחית בזה, עד שאינו מזכיר גם ענין הצמצום דסילוק (שהוצרך להיות לפני הצמצום שפועל בהגבלה), כנ"ל.

(משיחת ליל חמשה עשר בשבט שנה זו (תשמ"ב))

יא) ראה תניא רפמ"ט: פרטי בחינת ההסתר וההעלם. . . עצמו מספר. . . אך דרך כלל הם שלשה מיני צמצומים עצומים כלליים, לשלשה מיני עולמות כלליים. . . והם שלשה עולמות ב"ע.

יב) תרס"ו מאמר כז²⁶.

יג) השייכות דג' צמצומים אלו (שבהמשך תרס"ו שם) לג' הצמצומים שבג' עולמות ב"ע (שבתניא שם) היא — כי כל עולם כולל מכל העולמות.

77) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו.
78) ראה גם ד"ה באתי לגני, ד"ה ארבעה ראשי שנים וד"ה וישמע יתרו תשמ"ה (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תקטז ואילך; ע' תקא ואילך; ע' תקכד ואילך). ד"ה החודש
הזה תשמ"ז (תו"מ סה"מ אדר ע' קיב ואילך).
79) שה"ש ו, ת. זח"ג עג, ב. הקדמת תקי"ז קרוב לסופה. וראה גם זח"ג נח, ב.
80) ד"ה כי תבואו גו' ושבתה (המשך תרס"ו ע' רכג [נרצה]).

בסליחות דערב ר"ה, בסוף נעילה ובהושע"ר.
וראה סה"מ תרצ"ו ע' 40. לקו"ש חכ"ט ע'
526.

17) שמו"ר פ"ג, ו.
18) זח"ג קפח, ב.
19) פיוט "שערי שמים" שאומרים

נשמע הלשון מאדמו"ר הזקן בתפלתו: איך וויל זע גאָר ניסט, איך וויל ניט דאיינ ג"ע, איך וויל ניט דאיינ עוה"ב כו', איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין. ובהקדם המבואר בשער היחוד לכ"ק אדמו"ר האמצעי, שענין מי לי בשמים קאי גם על בחינת סובב הכללי שלפני הצמצום. ועפ"ז מובן, שבדברי רבינו הזקן "איך וויל זע גאָר ניסט כו'" נכללים גם הגילויים הכי נעלים שלפני הצמצום, וכפי שמסיים בתפלתו: "איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין" — עצמות ומהות⁷⁰ (מתאים לפירושו באליו ולא למדותיו, שהכוונה היא לעצמות ומהות).

ויש לקשר זה גם עם המבואר במאמרי כ"ק אדמו"ר מהר"ש דשנת תרכ"ז [ששם" הובא גם מאמר רבינו הזקן ד"ה להבין ענין אוא"ס⁷¹ (שקשור עם הענין המבואר בפרק זה שבהמשך באתי לגני), בהוספת הערות וצינונים מהצ"צ ואדמו"ר מהר"ש] בד"ה נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר⁷², דיש לדקדק שמתחיל בלשון נקבה ומסיים בלשון זכר, ומבאר, שכל הענינים שלאחרי הצמצום הם באופן דתש כחו כנקבה⁷³, שלכן נאמר⁷⁴ אתה הוא הוי' לבדך את עשית את השמים גר', את חסר ה' לשון נקבה, לפי שהמשכת האור שנעשה מקור לעולמות (את עשית את השמים גר' הארץ) הוא ע"י הצמצום. וזהו מש"נ נפתלי אילה שלוחה, לשון נקבה, כי, ענין התפלה (נפתלי הוא מלשון תפלה) הוא בקשה על מילוי החסרון שנעשה ע"י הצמצום, וע"י עבודת האדם בתפלה ה"ה פועל שיומשך האור כמו שהי' לפני הצמצום, ועד לתכלית העלי', למעלה מכל הגדר דמעלה ומטה, כתפלתו של רבינו הזקן שמביא הצ"צ בתורתו, שנעשית הוראה⁷⁵ לכל הלומד ענין זה, ובאופן שיכול להתאחד עם זה ביחוד נפלא⁷⁶, שגם הוא יכול להגיע לדרגת העבודה של יחוד עם עצמות ומהות ("איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין").

(ז) פרק יב.

(ח) סה"מ תרכ"ז ע' תכא (בהוצאה החדשה — ע' תנב ואילך).

(ט) שם ע' תנח (בהוצאה החדשה — ע' פב).

(70) ראה גם ד"ה ביום עשתי עשר די"א
ניסן תשל"א (תו"מ סה"מ ניסן ע' קלד-קלה.
ע' קלז). ד"ה בכל דור ודור די"א ניסן תשל"ד
פ"ד (סה"מ תשל"ד ע' קנג ואילך).
(71) מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע'
שלה ואילך. אוה"ת ענינים ע' קנה ואילך.
(72) נדפס בסה"מ תרכ"ז ע' עא ואילך.
(73) לשון חז"ל — יל"ש במדבר רמז
תשמג. פרש"י בהעלותך יא, טו.
(74) נחמ" ט, ו.
(75) זח"ג נג, ב.
(76) ראה תניא פ"ה (ט, ב).

(ב) **וממשיך** לבאר (בסעיף י"ב השייך לשנת ההילולא הי"ב²⁰) פרטי הדברים בענין האוצר למעלה (לאחרי ההקדמה הכללית אודות הכחות שנותנים למעלה): "והנה להבין ענין האוצר למעלה כו'". והענין בזה, דלכאורה אינו מובן איך שייך ענין האוצר למעלה, שהוא בדוגמת האוצר שהמלך אינו רוצה לפתחו ולהשתמש בו עבור צרכיו, כיון שחס עליו (זשאַלעוועט אים), להיותו כולל גם כל מה שנאסף ונקבץ מדורות שלפנ"ז, והוא יקר יותר מכל צרכי המלך, ואינו מובן, איך שייך לומר למעלה שישנו ענין שהוא בבחינת צרכי המלך, ואעפ"כ, בשביל ענין זה לא נוגעים בהאוצרות, ונשארים סתומים וחתומים, אא"כ כשישנו ענין של מלחמה וצריך לפעול הנצחון להיות כרצון המלך — דלכאורה איך שייך למעלה שיהי' ענין נעלה יותר מצרכי המלך, שלכן אין משתמשים בו בשביל צרכי המלך, ולאידך, דוקא במלחמה עם מנגד, אזי פותחים את האוצרות הסתומים וחתומים שמלמעלה. ועל זה מבאר, שכדי להבין ענין האוצר למעלה הוא ע"פ מאמר התיקוני זהר²¹ אור א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית (כדלקמן ס"ז).

(ג) **והענין** בזה, דהנה, בענין אור א"ס יש שני פירושים²². פירוש הא', אור של אין סוף, ופירוש הב', שהאור עצמו הוא אין סוף. ומבאר בהמאמר, שבענין המדובר כאן הכוונה היא שהאור עצמו הוא בבחינת אין סוף. וטעם הדבר, כי, באמיתית הענין, הלשון אין סוף קאי רק על ענין האור (ולמעלה יותר הוא ענין של שם, שבכמה פרטים שם ואור ענינם אחד²³), כמובא בלקו"ת פ' פקודי²⁴ מה שהקשה הרמ"ע בהקדמה בס' יונת אלם ובספר פלח הרמון²⁵, למה נקרא אור אין סוף, שלכאורה הי' ראוי לקרותו אין לו תחלה, דהיינו שהוא קדמון, כי בכלל קדמון הוא בודאי נצחי, אבל בכלל נצחי אין קדמון, לפי שהשכלים הנבדלים (ובמק"א²⁶ הלשון הוא כמה מהנבראים) הם נצחיים ברצון הבורא ית' (היינו שאין להם סוף) אע"פ שהם מחודשים מאין ליש (היינו

(20) ראה לעיל הערה 1 ובשוה"ג.
(21) סוף תיקון נו. זהר חדש יתרו לד,
סע"ג. וראה גם תיקוני זהר תיקון יט.
(22) ראה לקו"ת פקודי ז, ב. המשך תרס"ו
ע' קסה [רי"ט] ואילך. ע' קעב [ר"ל] ואילך.
המשך תער"ב ח"א ס"ע צד [קכה] ואילך.
ובכ"מ.
(23) ראה לקו"ת פקודי שם. בהר מא, ג.
מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' רסא.
סהמ"צ להצ"צ קנב, ב. המשך תער"ב שם ע'
תרכג [ח"ג ע' תתנב] ואילך. ועוד.
(24) שם.
(25) שער ד פ"ג.
(26) פלח הרמון שם. המשך תרס"ו ע'
קסה [רי"ט].

שיש להם תחילה). ותירץ, דמה שאנו קורין אין סוף, אין ר"ל לתאר מהותו ועצמותו יתעלה ח"ו, אלא רק לבחי' שמו ית', שהוא בחי' אור וזיו, שאין לו סוף. וכיון שאומרים שאור זה הוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, היינו, שאין בו הגבלות, הרי מובן שהאור עצמו הוא בבחינת אין סוף.

ומבאר בהמאמר, שטעם הדבר שהאור עצמו הוא בבחינת אין סוף הוא לפי שהאור הוא מעין המאור. והענין בזה, כמבואר במק"א²⁷ שענין זה שהאור עצמו הוא בבחינת אין סוף, הוא לכאורה סתירה מיני' ובי', שהרי ענין האור כשמו כן הוא, הארה בלבד, ואיך שייך לומר שהוא אין סוף לאמיתתו של ענין, היינו, שאין בו הגבלות כלל. אך הענין הוא, שזה שהאור הוא אין סוף, אין זה מצד עצמו, אלא לפי שהאור נמצא מהמאור והוא מעין המאור. דהנה, ידוע²⁸ שמהמאור יכול להיות ב' אופני השפעה, אופן השפעה שנקרא בשם אור, ואופן השפעה שנקרא בשם שפע. והחילוק ביניהם, דענין השפע הוא שנמשך מציאות דבר ומהות דבר, וע"ד מ"ש²⁹ שפעת מים תכסך, דהמשכת המים מהמעין היא באופן שנמשך מהות של מים, משא"כ אור, כמו אור השמש, אינו מציאות ומהות דבר, אלא רק הארה בלבד, שלכן אינו פועל שום שינוי בהשמש ולא נחסר כלום בהשמש. אמנם, מצד זה יש מעלה בענין האור, שע"י האור יכול להיות שייכות אל המאור, לפי שהאור הוא מעין המאור. וכמשנ"ת במאמרים הקודמים³⁰ שע"י האור אפשר להכיר את המאור, אם הוא אור הנר, אור הלבנה או אור השמש³¹.

וענין זה שהאור הוא מעין המאור הוא עד כדי כך שמצד זה נעשה על ידו התהוות הבריאה יש מאין³², כפי שמבאר אדמו"ר הזקן באגה"ק הידועה ד"ה איהו וחייהי חד איהו וגרמוהי חד^א, שהבריאה יש מאין היא מהכלים ד"ס שבהן מלובש הקו מאור א"ס שהאור הוא כעין המאור הוא מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו

(א) סימן כ (קל, א ואילך).

(27) ראה המשך תרס"ו שהובא לקמן ס"ה.
 (28) ראה המשך הנ"ל ע' קעג [רלא] ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' צה [קכו] ואילך.
 (29) איוב כב, יא. לח, לד.
 (30) ד"ה ואלה שמות שנה זו (סה"מ תשכ"ב ע' קח ואילך).
 (31) ראה המשך תער"ב שם ח"ב ע' תרעו [ח"ג ע' תתקח].
 (32) ראה גם המשך תרס"ו ע' קסח [רכד].

(ה) **ויש** לקשר זה עם מאמר הידוע שמביא נשיא דורנו, בעל ההילולא, מאדמו"ר הזקני על הפסוק⁶² מי כהוי' אלקינו בכל קראנו אליו, ואיתא בפרדס⁶³ בשם הספרי, אליו ולא למדותיו, ומפרש הפרדס, שאליו קאי על האורות המתלבשים בכלים, והבעש"ט פירש, שאליו קאי על האלקות שבהכלים גופא, ופירוש הפשוט (כפי שמפרש רבינו הזקן) הוא, שאליו קאי על העצמות⁶⁴. וזהו בכל קראנו אליו, דתפלתו של כל אחד ואחת מישראל היא (לא לבחינת האורות שמתלבשים בכלים, וגם לא להאורות כמו שהם בפני עצמם, כי אם) לעצמותו ומהותו ית'.

וענין זה קשור גם עם תורת הבעש"ט^ה שהקב"ה עשה כמה צמצומים דרך כמה עולמות כדי שיהי' כו' (להאדם, ע"י עבודתו) אחדות עם הקב"ה, והיינו, שע"י העבודה נעשית האחדות עם הקב"ה שעשה כמה צמצומים, שזהו בחי' העצמות שלמעלה מכל הבחי' שבהם שייך לומר או לשלול עכ"פ ענין הצמצום. וכן מובן גם מתורת הרב המגיד בהתחלת שני ספריו (לקוטי אמרים ואור תורה), שהשי"ת צמצם כביכול את בהירתו כדמיון אב המצמצם את שכלו ומדבר דברי קטנות בשביל בנו הקטן, ועד שמשתעשע⁶⁶ עם בנו הקטן, והרי מובן בפשטות שקאי על בחי' שלמעלה מכל עניני גילויים, כיון שזהו מצד האהבה העצמית של האב לבנו [והרי הסיבה לכך שאהבת אב לבן היא אהבה עצמית היא לפי שכן הוא למעלה, ככל הענינים שלמטה שנשתלשלו מהן⁶⁷], שזהו ענין עצמי כו'.

וזהו גם מה שמבואר בספר המצוות להצ"צ בשרש מצות התפלה, בענין האהבה דמי⁶⁹ לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, שכך הי'

(ד) היום יום יא תשרי⁶¹.

(ה) כתר שם טוב סימן רצב⁶⁵.

(ו) פרק מ⁶⁸.

(61) ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ (אג"ק שלו ח"ג ע' קמד ואילך. סה"מ תש"ט ע' 100). וראה ד"ה באתי לגני וד"ה ויהי בשלח תשכ"א (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' שפו ואילך. ע' שצו ואילך. ע' תה ואילך).
 (62) ואתחנן ד, ז.
 (63) שער לב (שער הכוונה) פ"ב. וכן מובא בלקו"ת ויקרא (בהוספות) נא, ג. שרש מצות התפלה (בסה"מ צ' להצ"צ) פ"ב.
 (64) ראה בארוכה בהשיחה שלאחרי המאמר (התוועדות תשמ"ב ח"ב ע' 796 ואילך).
 (65) וראה גם אור תורה להה"מ ר"פ בהעלותך (סימן קלד).
 (66) ראה אור תורה להה"מ סימן שה. ד"ה לכה דודי תרפ"ט ספ"ב (סה"מ קונטרסים ח"א כא, א. סה"מ תרפ"ט ס"ע קכד).
 (67) לשון אדמו"ר הזקן בתניא רפ"ג.
 (68) דרמ"צ קלח, סע"א (נעתק ב"היום יום" יח כסלו).
 (69) תהלים עג, כה.

ומבאר שפירוש השם אור א"ס הוא⁵⁸ (לא שהאור נמשך ובא מא"ס, אלא) שהאור עצמו הוא א"ס. וטעם הדבר הוא, לפי שהאור הוא מעין המאור, דעם היותו הארה לבד, ולא עצם, מ"מ, זהו מעלתו שהוא מעין המאור, ולהיות שהעצמות (המאור) הוא בבחי' פשיטות ובבחי' אין סוף (אין סוף בתכלית השלימות, ועד שהוא למעלה מכל הגדרים דסוף ותחלה), לכן הנה גם האור שהוא מעין המאור הוא בבחי' אין סוף, וזהו אור אין סוף, שהאור עצמו הוא בבחי' אין סוף. ופירוש "אור אין סוף למטה עד אין תכלית" הוא, שגם כפי שנמשך למטה מטה הוא בבחי' אין סוף. והיינו, דעם היות שבכדי שתהי' המציאות דמטה צריך להיות ענין הצמצום, אעפ"כ, גם כמו שהאור נמשך למטה מטה עד אין תכלית, הוא בבחינת א"ס ובל"ג, כמבואר בהמאמר⁵⁹ פרטי הענינים שבזה. ויתירה מזה, כמובן מהתחלת ההמשך, שדוקא למטה מטה, הנה ע"י מעשינו ועבודתנו (בהעולמות שנעשו ע"י הצמצום, עד לעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו) נעשה "גנוני" של עצמות ומהות, שהוא למעלה גם מבחי' אור אין סוף. וכללות הענין בזה, כמבואר בכתבי האריז"ל (בע"ח בתחלתו, ועד"ז במבוא שערים ובאוצרות חיים ובכ"מי) שבתחילה הי' אור א"ס ממלא את מקום החלל ולא הי' מקום לעמידת העולמות, והוצרך להיות ענין הצמצום כדי שיהי' מקום שבו יומשך אח"כ קו קצר ומצומצם, שע"י נהווה כל סדר ההשתלשלות עד למטה מטה, ודוקא שם פועלים הענין ד"גנוני" ששם נמצא עצמות ומהות.

(ב) הכוונה כאן לפעולת הצמצום שהאור והגילוי יהי' בבחינת מדה וגבול, ולא לפעולת הצמצום שסילק אורו הגדול על הצד⁵⁹ — כי, הצמצום דסילוק לא פועל בהקו ובהאור שבהמטה, ולא קובע ומכריח שיהי' בגבול, והחידוש הוא, שצמצום הפועל בהנ"ל בכ"ז לא צמצם הבל"ג שבו.

(ג) עץ חיים היכל א ענף ב. מבוא שערים בתחלתו פ"א ופ"ב. אוצרות חיים בתחלתו — הובאו בספר הליקוטים [דא"ח הצ"צ] מערכת צמצום.

58) ראה לקו"ת פקודי ז, ב. המשך תרס"ו ע' קעב [רל] ואילך. המשך תער"ב ח"א ס"ע צד [קכה] ואילך. סה"מ תשי"ז ע' 125 ואילך. ובכ"מ.

59) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תקפז [ח"ד ע' אישמג], תקצה [ח"ה ע' אישנה], ובכ"מ דבצמצום הראשון שני ענינים:

ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו ולכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש בלי שום עילה וסיבה אחרת קודמת ליש הזה. דהנה, בריאת נברא כזה שלא יורגש אצלו שיש עילה וסיבה שקדמה לו, יכולה להיות רק מבחינה כזו שאין לה עילה וסיבה שקדמה לה³³, כי, אילו היתה הבריאה מבחינה שיש לה עילה וסיבה, אזי הי' הנברא גם עד"ז, שהי' נרגש אצלו תמיד שיש לו עילה וסיבה. וכיון שרואים בהנבראים שלמטה שלא נרגש אצלם שיש להם עילה וסיבה שקדמה להם וממנה נבראו, והיינו, שאפילו הנבראים שמבינים ומשיגים בתכלית ההבנה וההשגה שיש עילה וסיבה שקדמה להם וממנה נבראו, הרי מה שנגרש אצלם הוא אופן בריאתם מאין ליש, שהנברא הוא מציאות יש, ואילו הבורא והמהוה נקרא אין, שאינו מציאות³⁴, והיינו, שבהרגשתם אין להם עילה וסיבה שקדמה להם, הרי עכצ"ל שהתהוותם היא ממהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו. אמנם, בריאת יש מאין בפועל היא מהכלים דיי"ס שבהן מלוכש הקו מאור א"ס שהאור הוא כעין המאור הוא מהותו ועצמותו כו', כמבואר באגה"ק שם שכדי שיהי' היש הזה הנברא בכח הא"ס בעל גבול ומדה, נתלבש אור א"ס בכלים דיי"ס דאצילות ומתייחד בתוכן בתכלית היחוד לברוא בהן ועל ידן ברואים בעלי גבול ותכלית, אבל עצם ענין התהוות הנברא הוא מאור א"ס, וכפי שמדייק ש"נברא בכח הא"ס", דהיינו כח העצמות. ודיוק הלשון כח הוא לפי שאינו באופן של אור וגילוי, אלא באופן של העלם, שלכן נקרא אין כנ"ל. ומזה מובן עד כמה האור הוא מעין המאור, שלא זו בלבד שע"י האור נעשית איזה שייכות להמאור, אלא עוד זאת, שמצד היותו מעין המאור יש בו גם הענין שאין לו עילה וסיבה שקדמה לו. והיינו, שעם היות שהאור מצד עצמו אינו אלא הארה בעלמא מן המאור, ועד כדי כך שכאשר השמש שוקעת מתחת לאופק מתבטל כללות ענין האור (דלא כשפע שנשאר גם לאחרי הסתלקות המשפיע), מ"מ, הרי הוא מעין המאור, שלכן יש בו כח האין סוף, ויש בו אפילו הענין שאין לו עילה וסיבה שקדמה לו ח"ו, שלכן יכולה להיות על ידו בריאת יש מאין. ומבאר בהמאמר, שזהו הפירוש במ"ש התיקוני זהר שאוא"ס הוא למטה עד אין תכלית, שהגילוי וההתפשטות שלו הוא בבחי' אין סוף, שע"י נעשה בריאת כל סדר ההשתלשלות עד למטה עד אין תכלית.

33) ראה סה"מ עזרת ע' קנ. המשך 34) ראה לקו"ת דרושים לשמע"צ פג, א. תער"ב שם ע' תרפד [ח"ג ע' תתקכח]. סהמ"צ להצ"צ צד, ב.

נבראתי לשמש את קוני⁴⁶) בעוה"ז התחתון דוקא, להאיר את חושך העולם, ע"י הנצחון במלחמה עם החושך וההעלם והסתר. ובשביל זה ישנו הענין דבזכו האוצרות, וכפי שרואים במלכותא דארעא, שבשביל ניצוח המלחמה מבזבו המלך את כל אוצרותיו ואוצרות אבותיו, שבדרך כלל אינו משתמש בהם לצרכיו, ואעפ"כ ה"ה משתמש בהם ועד לאופן של בזכו בשביל נצחון המלחמה, עי"ז שנותנם לאנשי המלחמה. ועד"ז בנוגע לאוצר הוי' שנותנים לצבאות השם, שזהו"ע האוצר של יראת שמים⁴⁷ שבאדם (כמבואר במק"א⁴⁸), וכן כללות הענין שהקב"ה עוזרו⁴⁹, שע"ז מנצחים את המלחמה, ועד להאופן דפדה בשלום נפשי⁵⁰, כמבואר בכ"מ⁵¹ שאמיתית הענין דפדה בשלום הוא באופן שאין צורך כלל בענין המלחמה (פדה בשלום גוי מקרב לי), וכמו שהי' בימי שלמה, שלמה שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו⁵², ויתירה מזה⁵³, כפי שתהי' הגאולה מגלות זה האחרון, בביאת משיח צדקנו⁵⁴.

ד) **וממשיך** לבאר בפרק י"ב [המכוון לשנה זו — שנת הי"ב בפעם השני, שהרי בכללות ההמשך יש עשרים פרקים, פרק אחד לכל שנה, ולאחרי עשרים שנה מתחילים עשרים הפרקים בפעם השני]. ויש לומר, שזהו"ע ב' כפי"ן, אותיות כפולות השייכים לענין הגאולה⁵⁵ ענין האוצר למעלה, על יסוד מאמר התיקוני זהר⁵⁶ אור א"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית. והיינו, שענין האוצר הוא הבחי' דלמעלה מעלה עד אין קץ (כפי שמבאר בהמשך המאמר⁵⁷), אלא שבכדי לבאר גודל הענין והעילוי של האוצר, מבאר תחילה גודל המעלה והעילוי שבענין דלמטה מטה עד אין תכלית, ומזה יובן במכש"כ העילוי שבענין דלמעלה מעלה עד אין קץ, שזהו ענין האוצר.

ד) **וממשיך** בהמאמר³⁵: "והנה מהאור הזה היו עולמות וספירות עד אין קץ ובלי גבול כלל". והיינו, דכיון שהאור שהוא מעין המאור הוא בכחינת אין סוף, הרי מובן שהנבראים שנתהוו ממנו, אפילו כמו שהם למטה, הרי הם באופן של בלי גבול, ובלי גבול האמיתי. ומבאר, שהענין דבלי גבול ואין סוף האמיתי בהענינים שנתהוו מאור אין סוף ישנו בכל הדרגות.

ומתחיל לבאר ענין זה מהדרגא היותר עליונה למעלה מעלה, ומביא על זה מאמר האידרא זוטא³⁶, כהאי בוצינא דאתפשט לכל סטר ועיבר וכד תסתכל למנדע לון לא תשתכח אלא בוצינא בלחודוהי, והיינו, שאף שהאור מתנוצץ לכל עבר ופינה, וענינו ברוחניות שהתפשטותו היא ללא הגבלות כלל, הרי לאמיתתו הוא בוצינא בלחודוהי, שהוא בחינת חד. והיינו, שיש בזה שני הפכים, שענין זה שהוא בחינת חד, באופן של אחדות ופשיטות בעצם, הרי הוא מתפשט לכל סטר ועיבר³⁷. וממשיך לבאר שזהו מ"ש בפתח אלי³⁸ אנת הוא חד ולא בחושבן, שגם ענין זה קאי על תכלית העילוי למעלה באור א"ס, וכפי שמבאר אדמו"ר האמצעי בתורת חיים ס"פ נחי, שבמאמר פתח אלי' מונה כמה מדרגות, ומתחיל מהדרגא היותר עליונה, שעל זה אומר אנת הוא חד ולא בחושבן, אנת הוא חד קאי על אחדות הפשוטה, ולא בחושבן היינו שאינו בגדר חשבון כלל, להיותו למעלה מכל ענין הספירות. אמנם, בהכרח לומר שמאחדות הפשוטה נתהוו ריבוי הנבראים, כמבואר בארוכה בתו"ח שם. וכמובן גם מהמבואר לעיל מאגה"ק שהבריאה מאין ליש היא מאור א"ס שהאור הוא כעין המאור הוא מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו, וא"כ ריבוי הנבראים הוא דוקא ממקום כזה ששם הוא אחדות הפשוטה, ששם אין עילה וסיבה שקדמה לו ח"ו. ומזה מוכרח פירוש הב' (אנת הוא חד ו)לא בחושבן, כפי שמבאר בהמאמר שהוא בכחינת ריבוי ביותר, שלא בערך להחשבון דעשר ספירות. ובזה יובן גם הלשון ולא בחושבן, שמזה משמע שאף שאינו בגדר של חשבון, מ"מ, שייך קס"ד לומר שהוא בגדר חשבון, והרי

(ב) טו, א ואילך.

(35) פרק יב.
(36) זח"ג רפח, א.
(37) ראה גם הגהות לד"ה פתח אליהו
(38) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(46) ראה קידושין בסופה.
(47) ראה ברכות לג, ב.
(48) ראה סה"מ תרפ"ט ע' קעג ואילך.
(49) סוכה נב, ב. וראה תניא רפי"ג.
(50) תהלים נה, יט.
(51) ד"ה פדה בשלום לאדמו"ר האמצעי פ"א (שערי תשובה ח"א נה, ג ואילך).
(52) דברי הימים א כב, ט.
(53) ראה ד"ה פדה בשלום תרע"ה פשע"ד (המשך תערוב"ב ח"ב ע' תשסט [ח"ג ע' א"מ] ואילך). ובארוכה — ד"ה זה דשנת תשכ"ו (תו"מ סה"מ כסלו ע' קכ ואילך).
(54) ראה בארוכה ד"ה פדה בשלום לאדמו"ר האמצעי שם.
(55) פרדר"א פמ"ח. במדב"ר פ"ח, כא.
יל"ש לך לך רמז סד. של"ה קעד, ב. הובא ונתבאר באוה"ת לך לך כרך ד תרדע, א ואילך. ד"ה ויאמר גוי לך לך תרכ"ז (סה"מ תרכ"ז ע' ט).
(56) סוף תיקון נו. זהר חדש יתרו לד, סע"ג. וראה גם תיקוני זהר תיקון יט.
(57) פ"ז.

קרשים למשכן, ובאופן דקרישים גו' עומדים, כדאיתא במדרש³¹ שקרשים עומדים הם בדוגמת שרפים עומדים ממעל לו³², ואדרבה, שניתוסף בזה העילוי דמהלכים בין העומדים³³, דכיון שענין זה נעשה ע"י עבודת האדם (ועשית), שפועל אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא³⁴, הרי זה באופן של הוספה, והוספה שלא בערך ובאין ערוך, עד שנעשה הענין דושכנתי באופן שלמעלה מכל מדידה והגבלה, שזהו מה שנקרא בלשון גנוני, שהו"ע הדירה, שבה נמצא בכל מהותו ועצמותו³⁵, ובלשון הכתוב³⁶ שאף שהשמים ושמי השמים לא יכלכלוך, הנה אף כי הבית הזה, בניחותא, שדוקא בבית הזה נעשה ושכנתי בתוכם, החל מכמו שהוא בלב כל אחד מישראל, ואח"כ (ע"י כל נדיב לבו) גם במשכן דאיקרי מקדש, ועד למקדש כפשוטו³⁷, ועד לבית המקדש השלישי³⁸, בגאולה האמיתית והשלמה, במהרה בימינו ממש, ע"י משיח צדקנו.

ג) **והנה** כדי להפוך השטות דלעו"ז לשטות דקדושה (למעלה ממדידה והגבלה), ולעשות משקר העולם קרשים עומדים (ובאופן דמהלכים בין העומדים), יש צורך בענין של מלחמה, וכדי לנצח במלחמה צריך לעורר את עצם הנפש, שאז בודאי ינצח. והענין בזה³⁹, דהנה איתא במדרש⁴⁰ שהקב"ה נקרא בשם צבאות על שם שנלחם עם הרשעים⁴². ועי"ז מתעורר גם הענין דנצח ישראל לא ישקר⁴³ (היפך דשקר העולם), לפעול הנצחון במלחמה שמתנהלת ע"י צבאות הוי', שבשם זה נקראו בני"י בצאתם מארץ מצרים (מהגלות הראשון)⁴⁴, ומאז נעשה כל אחד מישראל (וכל בני"י) יוצא צבא בישראל⁴⁵, שממלא תפקידו (אני

באחדות הפשוטה לא שייך אפילו קס"ד שיצטרכו לשלול ענין זה, ע"ד מ"ש בשער היחוד והאמונה³⁹ שלא שייך לומר על חכמה רמה ועמוקה שאי אפשר למששה בידים. ולכן צריך לפרש כפירוש הב' הנ"ל, שלא בחושבן היינו שהוא בבחינת ריבוי ביותר, שלא בערך להחשבון דעשר ספירות. וזהו גם מה שמבואר בתו"ח שם, שהתגלות הענין דאנת הוא חד (ולא בחושבן), אחדות הפשוטה, אינו בעקודים, ואפילו לא בנקודים, אלא דוקא בכרודים. ודוגמתו בכחות הנפש, שאמיתית ענין ההתכללות עד שהיא באופן של אחדות הפשוטה, אינו בכחות ההיוליים שבנפש, ואפילו לא בכחות הנפש, ואפילו לא בכחות המתפשטים מהנפש שלא נתלכשו עדיין בפרטי חלקי הגוף, אלא דוקא לאחרי שבאים בהתחלקות לכמה חלקים בגוף, אזי נעשית התכללות הכחות זה מזה, ועד להתכללות בתכלית, ועד לאחדות הפשוטה. וזהו גם מה שמבואר בהמשך של בעל ההילולא, שהפירוש שאור א"ס למטה עד אין תכלית הוא שהגילוי וההתפשטות הוא בבחי' א"ס ובל"ג, ובלשון האד"ז לכל סטר ועיבר, ולכן מהאור הזה נעשים עולמות וספירות עד אין קץ.

אמנם כל זה הוא רק למעלה מהצמצום, ששם דוקא ישנו הענין דספירות אין קץ. וכידוע מ"ש במאמר של אדמו"ר הזקן (שמביא הצ"צ⁴⁰ מכת"י הר"פ) ד"ה ששים המה מלכות⁴¹, בביאור הענין דספירות אין קץ, שבעצמות ומהות לא שייך ענין של ספירות כלל, ולאחרי הצמצום לא שייך לומר ספירות אין קץ, כיון ששם ישנם עשר ספירות, עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר⁴² (היינו, לא רק עשר ולא תשע, אלא גם עשר ולא אחד עשר, שאינם יותר מעשר), ורק למעלה מהצמצום ישנו הענין דספירות עד אין קץ.

ועל זה ממשיך בהמאמר³⁵: "והנה מה שנאצלו הספירות במספר עשר כו' זהו ע"י הצמצום כו', ובכ"ז הנה (גם) אחר הצמצום נתהוו מ"מ עולמות בל"ג ובלי שיעור". והענין בזה, דהנה, כאשר הספירות נמשכים בעולם האצילות, הרי עם היותו עולם האחדות, והספירות שבו הם בלי מה⁴², הרי הם במספר עשר דוקא, ויתירה מזה, שגם הספירות

א) ראה גם תהלים פ"א, כ (הוי' אלקים צבאות).

31) שמו"ר פל"ג, ד. פל"ה, ו. וראה לקו"ת נשא כ, ג. סה"מ תרל"ח ח"ב ע' סב. 32) ישע"י ו, ב. 33) זכרי' ג, ז. וראה תו"א וישב ל, סע"א ואילך. לקו"ת ר"פ בחוקותי. לקו"ת וסה"מ שבהערה 31. ובכ"מ. 34) ראה זח"א ד, א. תניא פ"י (טו, סע"א). 35) אוה"ת בלק ע' תתקצו. המשך תרס"ו ס"ע ג [ע' ה]. סה"מ תרע"ח ע' קצג. ובכ"מ. 36) מלכים"א ח, כז. וראה סה"מ תרמ"ג ע' פט ואילך. 37) ראה שהש"ר פ"א, טז (ג). תו"א ר"פ 38) ויגש (מג, ד). ובכ"מ. 39) ראה תו"א שם. ובארוכה — לקו"ש ח"ו ע' 21 ואילך. 40) ראה פרקים י"א. 41) שמו"ר פ"ג, ו. 42) הקאפיטל תהלים דשנה זו — ראה סה"מ י"א ניסן בתחלתו. 43) ראה גם שיחת כד כסלו שנה זו — לקו"ש ח"כ ס"ע 446 ואילך. 44) שמואל"א טו, כט. 45) בא יב, מא. 46) במדבר א, ב.

39) פ"ט (פו, ב). 40) אוה"ת: ענינים ע' רפד ואילך; שה"ש כרך ג ע' תתקסה ואילך. וראה הגהות לד"ה פתח אליהו שם. סה"מ תרפ"ט ס"ע כט ואילך. וש"נ. וראה גם ד"ה והי' זרעך שנה זו 41) מאמרי אדמו"ר הזקן הנחות הר"פ ע' קסד ואילך. 42) ספר יצירה פ"א מ"ד.

ולכן נקרא בשם אסתלק, מצד העילוי והמעלה שבדבר. אמנם, בכדי שתהי' ההמשכה גם בדברים התחתונים שבעוה"ז התחתון, הנה על זה בא הציורוי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם¹⁵, שלוקחים י"ג¹⁶ (וט"ו¹⁷) דברים גשמיים מעוה"ז התחתון, ועושים מהם מקדש שעליו נאמר ושכנתי — משכן דאקרי מקדש ומקדש דאיקרי משכן¹⁸, עי"ז שהקב"ה שוכן — בתוכם, בתוך כל אחד ואחד¹⁹, בלבו של כאו"א מישראל, עליו נאמר²⁰ כל נדיב לבו יביאה, את י"ג (וט"ו) הדברים שמהם נעשה המשכן.

ב) והנה עיקר המשכן הו"ע הקרשים, כמ"ש²¹ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים. ומבאר בזה²², ש(עצי) שטים הוא (גם) מלשון שטות²³, שזהו שאמרו רז"ל²⁴ אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, כי לולי זאת, הרי כל אחד מישראל לא שייך לעשות ח"ו איזה ענין שאינו כרצון הבורא, ובלשון הזהר²⁵ נפש כי תחטא²⁶ תוהא, והיינו, שאפילו ענין של שוגג (תחטא) בלבד, הנה כיון שלא יאונה לצדיק כל און²⁷, הרי זה ענין שמעורר תמיהה בתורת אמת ותורת חיים. ושטות זה (שטים מלשון שטות) קשור עם שקר העולם, והיינו, שאע"פ שאמת הוי' לעולם²⁸, וכפי שמביא הרמב"ם הענין דאמת הוי' בפרק ראשון דהלכות יסודי התורה²⁹, הרי ענין זה הוא באופן של העלם והסתר, ויש צורך בהתבוננות בחב"ד [כמ"ש הרמב"ם³⁰ היאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו כו' ויראה מהן חכמתו כו' לידע השם כו'] כדי לבטל את ההעלם וההסתר ולגלות מזה את האמת. וזהו ענין עשיית קרשי המשכן מעצי שטים, שלוקחים את השטות דלעו"ז הקשור עם שקר העולם (היפך הענין דאמת הוי' לעולם), ועושים מהם

הגנוזות הם במספר עשר דוקא, עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר. ולכאורה, כיון שמצד עצמם הספירות הם עד אין קץ, כיצד נעשה בעולם האצילות המספר דעשר ספירות דוקא. אך הענין הוא, שזהו מצד הצמצום ומקום פנוי, שזהו צמצום הראשון שהוא סילוק האור לגמרי, וכיון שע"י הצמצום בא האור והגילוי בבחינת מדה וגבול, לכן נעשו הספירות במספר עשר. ועל זה מבאר בהמאמר, שהענין דבלי גבול הוא לא רק לפני הצמצום, אלא גם לאחרי הצמצום, שנעשית ההגבלה דעשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר, ישנו גם הענין שהספירות הם באופן של בלי גבול. וכמו שמבאר אדמו"ר הזקן (הובא בדרוש ג' שיטות⁴³, ובארוכה יותר בכמה דרושים שלא נדפסו⁴⁴) שהספירות דאצילות כמו שהם באצילות הם באופן של בלי גבול, ועד כדי כך, שכדי שיוכלו להיות הנבראים דבי"ע שהם נבראים מוגבלים, הרי זה דוקא ע"י בחי' נעל דשכינתא, מה יפו פעמיך בנעלים⁴⁵, שזהו"ע המלאכים מט"ט וסנד"לג. ויתירה מזה, שאפילו ספירת המלכות שהיא סוף עולם האצילות, ועד שבאצילות גופא היא התחלת העולמות ומקור ושורש לבי"ע, כיון שכללות ענינה הו"ע הגילוי והאותיות, הנה בהיותם באצילות הרי הם אותיות בלי גבול⁴⁶. וממשיך בהמאמר, שגם מ"ש באד"ר⁴⁷ שבגלגלתא יתבי תריסר אלפי עלמין, הנה המספר הזה דיי"ב אלף הוא רק לפי הענין שמדבר שם, אבל באמת הוא בל"ג. וכמו שמבאר הצ"צ בלקו"ת פ' במדברי שהאלפים ורבבות עלמין דיתבין בגלגלתא כו' אינן עלמין ממש⁴⁸ כו', אלא שכשיומשכו למטה יתהוו מהם כ"כ עלמין בפועל ממש. ומכל זה מובן שהענין דאוא"ס למטה עד אין תכלית (שהגילוי וההתפשטות הוא בבחי' א"ס ובל"ג) הוא לא רק לפני הצמצום, אלא גם לאחר הצמצום.

ה) וממשיך בהמאמר, שמבחי' המלכות דאצילות בא הריבוי וההתהוות עד אין מספר, וכמ"ש מה רבו מעשיך⁴⁹ ומה גדלו מעשיך⁵⁰,

ג) לקו"ת שה"ש (מג, ריש ע"ד).

ד) ה, ב.

43) אוה"ת ענינים ע' ערב ואילך.

44) ראה הגהות לד"ה פתח אליהו שם ע' ט ואילך. ע' סא ואילך. סה"מ תרס"ח ע' ריב ואילך. ועוד.

45) שה"ש ז, ב.

46) ראה המשך תרס"ו ע' תמח [תקפט]

ואילך. ובכ"מ.

47) זח"ג קכח, ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ג ע' 112.

48) אגה"ק שם (קל, סע"א).

49) תהלים קד, כד.

50) שם צב, ו.

20) ויקהל לה, ה.

21) תרומה כו, טו. וראה ראב"ע עה"פ.

22) פרק ג ואילך.

23) ראה סנהדרין קו, א. ספרי ר"פ בלק.

במדב"ר פ"כ, כב. תנחומא בלק טז.

24) סוטה ג, א.

25) ח"ג יג, ריש ע"ב. טז, א.

26) ויקרא ד, ב.

27) משלי יב, כא.

28) תהלים קיז, ב.

29) ה"ד.

30) שם פ"ב ה"ב. וראה לקו"ש ח"י ריש

ע' 235. חכ"ג ע' 86 הערה 49.

15) תרומה כה, ח.

16) פרש"י עה"פ תרומה שם, ב (ודעת

זקנים מבעה"ת). תנחומא תרומה ה. שהש"ר

פ"ד, יג. זח"ב קמח, א.

17) בחיי עה"פ שם, ז. כלי יקר עה"פ

שם, ג. וראה זח"ב קלה, א.

18) עירובין ב, א.

19) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ,

סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער

האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני

פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה כה, ח

(ששמעתי לומדים). שלה"ה סט, א. רא, א.

חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה

לקו"ש חכ"ו ע' 173 הערה 45.

שהם ריבוי הנבראים וגדולי הנבראים⁵¹. והענין בזה, שגם לאחר שנמשך מאצילות לבי"ע, ע"י ההתלבשות בבחינת נעל דשכינתא, שהם המלאכים בכלל, ובפרט המלאכים מט"ט וסנד"ל (כנ"ל), שעיי"ז נעשו נבראים נפרדים, הן גדולי הנבראים שעליהם נאמר מה גדלו מעשיך, ובכללות הוא צבא השמים שבהם מודגש ענין הגדולה, והן הנבראים דצבא הארץ שהם בריבוי עצום, ועליהם נאמר מה רבו מעשיך, הנה גם בזה ישנו הענין דבלי גבול, ולא רק בלי גבול בכח, אלא גם בלי גבול בפועל.

והענין בזה, כפי שמבאר אדמו"ר מהר"ש בארוכה בהמשך מים רבים⁵² עה"פ⁵³ שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם מרוב אונים ואמין כח איש לא נעדר, שזוהי ההתבוננות שתובעים מכל אחד מישראל שעיי"ז יבוא להענין דשמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד⁵⁴, דשמע הוא ר"ת שאו מרום עיניכם⁵⁴, והכוונה בזה שעיי"ז יבוא להוי' אחד כפי שהוא בתכלית העילוי עד לבחי' אנת הוא חד, ולכאורה אינו מובן, איך יבוא לזה ע"י שאו מרום עיניכם. ומבאר בזה, שע"י שאו מרום עיניכם, שזוהי ההתבוננות בצבא השמים, שעליהם נאמר מה גדלו מעשיך, בא לידי הוכחה שגם צבא הארץ שאינם קיימים באיש אלא רק במין (שלכן לא נאמר עליהם מה גדלו, אלא רק מה רבו), הנה גם בהם ישנו ענין הבלי גבול, ועד לבלי גבול בפועל. והענין בזה, דהנה, אילו הי' רצון הבורא שיהי' קיום העולמות עד בלי תכלית, אזי היתה המשכת ויצאת הנבראים מהארץ (כמ"ש⁵⁵ ארץ ממנה יצא גו', והכל הי' מן העפר⁵⁶) נמשכת באופן של בלי גבול, וכיון שמארץ זו היתה המשכת הנבראים באופן של בלי גבול, הרי מוכח, שבארץ זו נתלבש כח שהוא אין סוף ובלי גבול. אלא שענין זה הוא רק בכח, ולא בפועל, כי בכל רגע סופרים ומוצאים דבר מדוד ומוגבל. ונוסף לזה, ישנו גם הענין דבלי גבול בפועל, כדמוכח מזה גופא שישנו הענין דבלי גבול בכח. דלכאורה אינו מובן איך יתכן אפילו הענין דבלי גבול בכח בלבד, שהרי ידוע⁵⁷ שענין שהוא בלי גבול אינו יכול לבוא בהלבשה בדבר

ה) פרק לא ואילך.

(56) קהלת ג, כ.
(57) האמונות והדעות להרס"ג מאמר א
פרק א. מורה נבוכים ח"ב בהקדמה (הקדמה
(יב). ספר החקירה להצ"צ א, א ואילך.

(51) ראה תו"א וארא נו, ב.
(52) ישעי' מ, כו.
(53) ואתחנן ו, ד.
(54) תקו"ז תמ"ט (פה, ב).
(55) איוב כח, ה.

בס"ד. יו"ד שבט, ה'תשמ"ב

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה², ומביא על זה כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא בהמשך המאמרים (שהו"ל על מנת ללמדו ביום הש"ק יו"ד שבט בפעם הראשונה (תש"י) וגם בשנים הבאים לאח"ז) מ"ש במדרש רבה³, לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה⁴, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, ואח"כ הנה ע"י מעשים הבלתי רצויים נסתלקה השכינה למעלה, עד שבאו שבעה צדיקים והורידו את השכינה מלמעלה למטה, ועד שבא משה, שהי' השביעי שבהם, וכל השביעין חביבין⁵, והוריד את השכינה לגני, עד לארץ הלזו התחתונה שאין תחתון למטה הימנה⁶. ואח"כ נעשה ענין זה ע"י צדיקים גו' ישכנו לעד עליי⁷, דקאי על עמך כולם צדיקים⁸, שעל כאו"א מהם נאמר⁹ תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, הרי הם משכינים (ממשיכים¹⁰) לעד (בחינת שוכן עד¹¹) עלי, היינו, שחוזרים ומשכינים את השכינה בתחתונים באופן של תמידיות ונצחיות (לעד). ואע"פ שהמשכה זו (שנעשית ע"י העבודה דאתכפיא ואתהפכא) היא באופן דאסתלק יקרא דקוב"ה ככולהו עלמין¹² (כדוגמת יום ההילולא שנקרא הסתלקות¹³), הרי מבואר בתחלת ההמשך¹⁴ שזוהו לפי שהגילוי וההשראה היא באופן שאינו מצומצם ומוגבל ומדוד בכלים,

(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השנים-עשר* מד"ה באתי לגני ה'ש"ת.
(2) שה"ש ה, א.
(3) שהש"ר עה"פ.
(4) ב"ר פי"ט, ז.
(5) ויק"ר פכ"ט, יא.
(6) תניא רפ"ו.
(7) תהלים לז, כט.
(8) ישעי' ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.
(9) ברכה לג, ד.
(10) ראה מתנות כהונה ומהרו"ו לכמדב"ר
(11) ע"פ ישעי' נז, טו. נוסח התפלה — שחרית דשבת ויו"ט. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהמאמר (פ"א) ד"ה שוכן עד. ד"ה באתי לגני תשי"א פ"ד (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' ט).
(12) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ פקודי מצייין לזהר ח"ב קכח, ב (ובלקו"ת שם מצייין גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם קפד, א). וראה גם תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג.
(13) ראה גם סה"מ תשי"ע ע' 130 הערה ב (נעתק בתו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' III הערה 5). ד"ה באתי לגני תשי"א פ"ז (שם ע' יב).

(* הפרק השי"ד לשנה זו — ראה תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' vi. וש"נ.
(14) ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהמאמר (פ"א) ד"ה אסתלק.

מוגבל, ואם נאמר שהבריאה כולה היא גבולית מכל הצדדים, לא יוכל להתלבש בה כח בלתי גבולי (לא רק בפועל, אלא אפילו) בכח. וכיון שנתלבש בהבריאה כח בלתי גבולי, בהכרח שיבוא גם בפועל. וכפי שמבאר שרואים שהכח הבלי גבול בא גם בפועל בהנבראים, כי, אילו כח הפועל בנפעל שבבריאה הי' רק כח גבולי, והבלי גבול הי' נשאר בכח בלבד, אזי הי' צריך להיות חילוק בהנבראים בין היום שנבראו להימים שלאח"ז, והרי איתא בירושלמי⁵⁸ על הפסוק⁵⁹ אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, כיום הבראם, היינו, שהם חזקים כיום הבראם, באותו תוקף וחוזק שהיו ביום הבראם, בלי שינוי כלל, שזהו"ע הנצחיות, ובוזה ניכר שהכח הבלי גבול נמשך בהנבראים גם בפועל. אמנם, לכאורה אפשר לומר שהענין דחזקים כיום הבראם אינו הוכחה על התלבשות כח בלתי גבולי, כי גם לולי זאת יכול להיות הענין דחזקים כיום הבראם מפני שההתהוות היא בכל יום ורגע, כמ"ש⁶⁰ לעולם הוי' דברך נצב בשמים. אך הענין בזה, שבהכרח לומר שיש חילוק בין כח הפועל בנפעל כמו שהי' בששת ימי בראשית לחידוש הישנות כמו שהוא לאח"ז, שהרי אמרו רז"ל⁶¹ ששאלו את ר"י לכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו, א"ל לששה ימים, מאז ועד עתה מה הוא עושה, א"ל יושב ומזווג זיווגים, ואם נאמר שפעולת חידוש הישנות היא כמו בראשית ההתהוות, הרי אינו בגדר שאלה מה הוא עושה עכשיו. ומזה מוכח שחידוש הישנות אינו אותו אופן ההמשכה כמו שהי' בששת ימי בראשית, עד שאפשר להיות התעסקות אחרת שאינה ענין הבריאה (יושב ומזווג זיווגים). וכיון שהנבראים הם חזקים כיום הבראם, כמו בששת ימי בראשית, הרי מוכח שכח הפועל בנפעל הוא באופן של בלי גבול בפועל. והיינו שהענין דבלי גבול נמשך בשמים ובארץ שהם לאחרי הצמצום וגם לאחרי עולם האצילות, בעולמות בי"ע, ועד למטה בתכלית, בעולם העשי'.

ומסיים בהסעיף, שכל זה הוא לפי שהאור הוא אין סוף ובלי גבול, וכמ"ש בהתחלת הסעיף שטעם הדבר הוא לפי שהאור הוא מעין המאור, וכמשנת"ל (ס"ג) שלהיותו מעין המאור יש בו העדר המדידה וההגבלה בתכלית, ועד להענין שאין לו עילה וסיבה שקדמה לו

ב"ה. נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א
לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל
לקראת יום ההילולא יו"ד שבט, ה'תשמ"ב

עריכת הילולא דנשיא דורנו ובתר רישא גופא אזיל האנשים והנשים
והטף והתעודיות פעילות ומתוך אהבת ישראל
והמשכם ופירותיהם בכל הימים שלאחריהם
ויקויים היעוד בספר דוד מלכא משיחא השם אלקים צבאות השיבנו
האר פניך ונושעה
במהרה בימינו ממש בגאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.
בברכה

מנחם שניאורסאהן

האנשים .. והטף: וילך לא, יב. — ואפילו קטני קטנים.

והמשכם: הפעולה עצמה נמשכת, (ונוסף ע"ז) פירותיהם — ומעלה בכאו"א, וכמובן גם מרד"ה באתי לגני (דההילולא).
היעוד: תהלים פ, כ"ף.

תהלים פ, כ"ף: הקאפיטל תהלים דשנה זו — ראה סה"מ י"א ניסן בתחלתו (המו"ק).

(58) ברכות פ"א ה"א. וראה ספר החקירה (60) תהלים קיט, פט. תניא שעהיוה"א להצ"צ ד, א. קג, סע"א. פ"א.
(59) בראשית ב, ד. (61) ב"ר פס"ח, ד. וראה אג"ק ח"ג ע' שצ.

העבודה דנצחון, שיושלם רצון המלך, הרצון דעצמות ומהות א"ס ב"ה, היינו, כפי שעצמות ומהות מתלבש בהרצון כפי שכלול בעצמות ומהות, ואח"כ נמשך דוקא למטה עד אין תכלית, עד לעולם העשי' הגשמי.

וזהו גם כללות הענין המדובר לעיל (ס"א) בכללות ההמשך, שעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שאח"כ נסתלקה כו', ועל זה היא עבודת בני' לחזור ולהמשיך עיקר שכינה כפי שהי' בתחילה, וענין זה נעשה ע"י העבודה בלימוד התורה וקיום המצוות, ובאופן של צבא, היינו, שקיום התומ"צ הוא באופן ההנהגה של אנשי צבא (צבא מלשון חיל) שהיא בקבלת עול, ועושים זאת באופן של התלבשות במקום וזמן מוגבל (צבא מלשון זמן מוגבל) דוקא, ובאופן של התכללות (צבא מלשון צביון ויופי שע"י התכללות ריבוי גוונים), ההתכללות דכל בני' מראשיכם שבטיכם עד חוטב עציך ושואב מימך⁸², וכן ההתכללות דכל כחות הנפש, כמדובר לעיל (ס"ד) שדוקא עי"ז לוקחים מבחי' אנת הוא חד, שדוגמתו בנפש הו"ע פשיטות הנפש ועצם הנפש, ועי"ז משלימים את הרצון העליון שיתהי' הדירה לו ית', שבה נמצא עצמות ומהות המלך⁸³, כפי שיתגלה בקרוב ממש, בביאת מלכא משיחא, למטה מעשרה טפחים.

(82) לשון הכתוב — נצבים כט, ט"י. ואילך. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' שנג. המשך
(83) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה
ח"א ע' תפט. אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תרעט

ח"ו. וכפי שמבאר אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בארוכה בהמשך תרס"ו, שהענין דאור אין סוף הוא סתירה מיני' ובי', שהרי אור פירושו שהוא רק הארה בעלמא, וא"כ לא שייך לומר עליו התואר דאין סוף באמיתיות, היינו, שיכול להיות אין סוף להתפשטותו, אבל בהכרח שיהי' לו סוף בתחילת ענינו, היינו, שיש לו עילה וסיבה שקדמה לו, שהרי האור נמצא מהמאור, ובלשון הרמ"ע מפאנו⁸⁵ בנוגע לענין השם, שבעל השם קדם לשם. וכיחד עם זה, הרי האור הוא מעין המאור, שמצד זה יש בו גם שלילת הענין די' לו תחילה, שלכן יכול להיות על ידו התהוות הבריאה יש מאין (כנ"ל). ומבואר שם בארוכה, שהאור מצד עצמו הוא אמנם רק אור והארה בלבד, ולמעלה יותר, כפי שנקרא שם בלבד, ולמעלה יותר, כפי שנקרא בשם יכולת, אבל, ביכולת זו ישנם כל הענינים שבעצמות, שהרי אי אפשר לחלק בין היכולת להעצמות, ולכן יש גם בהאור אמיתית הענין דלא בחושבן, העדר המדידה וההגבלה לא רק בהענין שאין לו סוף, אלא אפילו הענין שאין לו תחילה, שאין לו עילה וסיבה שקדמה לו⁸⁶, שלכן יכולה להיות על ידו התהוות הבריאה שבהרגשתה אין לה תחילה (נוסף על ההתפשטות למטה באופן של אין סוף).

(ו) **ויש** להוסיף, שכל זה מוכרח גם מכללות ענין עבודת האדם. דהנה, ידועה תורת הרב המגיד על מאמר רז"ל⁶³ גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, כי מעשה בראשית הי' יש מאין (היינו מאין ליש), וצדיקים עושים מיש אין וכו'. ולכאורה אינו מובן, הרי מעשה הצדיקים שעושים מיש אין מגיע רק בבחי' האין, שזהו המקום שאליו מגעת עבודת האדם (כי בבחי' שלמעלה מזה נאמר⁶⁴ אם צדקת מה תתן לו ורבו פשעיך מה תעשה לו, ועד שאמרו⁶⁵ איני יודע באיזה מהם חפץ, במעשיהן של צדיקים או להיפך כו'). ואיך אפ"ל שמעשה צדיקים שמגיע רק בבחי' האין, גדולים יותר ממעשה שמים וארץ, יש מאין, שהוא מאור א"ס שהאור הוא כעין המאור הוא מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו. אך

(ו) ד"ה ויולך ה' את הים ושלאחריו (המשך תרס"ו ע' קסה [ריט] ואילך).

(ז) אור תורה להרב המגיד בסופו ד"ה גדולים (סימן תק).

(62) ראה גם הגהות לד"ה פתח אליהו שם
ע' מב. (64) איוב לה, רז.
(63) כתובות ה, א.
(65) ב"ר ספ"ב.

הענין הוא, דעם היות שהבחי' שלמעלה מהמקום ששם מגעת עבודת האדם היא באופן דכחשיכה כאורה⁶⁶, אם צדקת גוי' ורבו פשעיך גוי', מ"מ, יש ענין נעלה ועמוק יותר, שנקרא לפעמים פנימיות המקיף, ועד לעצמות ומהות, ששם הוא חפץ במעשיהם של צדיקים דוקא⁶⁷, ונמלך בנשמותיהם של צדיקים⁶⁸, וכמ"ש⁶⁹ ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי, ושם הוא ענין הבחירה דיבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה⁷⁰, שהו"ע בחירה חפשית בתכלית⁷¹, שענין זה הוא במקום שאין בו ענין של גילויים כלל, כי כשישנו איזה ענין של גילוי, ישנו כבר ענין של נטי⁷². וכמובן מביאור אדמור"ר (מהורש"ב) נ"ע הנ"ל, שגם בבחי' האור (בחי' האין ששם מגעת עבודת האדם) ישנו הענין שהוא מעין המאור, ועד לעצמות ומהות, שמשם נמשך הענין דיבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב גוי'. ולכן גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ, כיון שמגיעים בבחי' האין כפי שנכלל ביש האמיתי, ועד לבחינת היכולת שאי אפשר כלל לחלקה מיש האמיתי (כנ"ל). וזהו גם שע"י כללות ענין העבודה נעשה ענין השבת (כמארז"ל⁷³ מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת) שענינו מנוחה, כמארז"ל⁷⁴ מה הי' העולם חסר מנוחה בא שבת בא מנוחה (שלכן נאמר ויכל אלקים ביום השביעי גוי'⁷⁵, אף שכבר לפני נאמר ויכולו השמים והארץ וכל צבאם⁷⁶), וידועה תורת הבעש"ט שהקב"ה נקרא מנוחה, לפי שאין שייך בו תנועה (שינויים), כי תנועה לא שייך כי אם בדבר שהוא בזמן ובמקום (כי ענין הזמן הוא השינויים דעבר הוה ועתיד, ומזה מובן גם בנוגע לענין המקום שקשור עם ענין הזמן⁷⁷), אבל הקב"ה הוא א"ס ואינו נעתק ממקום למקום וגם אינו בגדר זמן, ולכן נקרא מנוחה, ושם הבהירות גדול וכו'. וענין בא שבת בא מנוחה הוא שלאחר גמר מעשה בראשית הבהיק הש"י בהירות זו (שבבחי' המנוחה, בחי' המאור שממנו

(ח) כתר שם טוב (מהדורת סלאוויטא) ח"ב לג, ג (בהוצאת קה"ת — סימן תא).

66) תהלים קלט, יב.
 67) ראה קונטרס ומעין מאמר י פ"ב.
 68) רות רבה פ"ב, ג.
 69) מלאכי א, ב"ג.
 70) תהלים מז, ה.
 71) ראה סה"מ תש"ג ע' 24.
 72) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1309. ע' 1341.
 73) ע"ז ג, סע"א.
 74) פרש"י בראשית ב, ב. פרש"י מגילה ט, א (ד"ה ויכל). תוס' סנהדרין לח, א (ד"ה חצבה). וראה ב"ר פ"י, ט.
 75) בראשית שם.
 76) שם, א.
 77) ראה תניא שעהיו"א פ"ז. לקו"ת ברכה צח, א.

נמשך כל סדר השתלשלות הבריאה, שרק רושם ממנו נשאר בהבריאה עצמה), ועי"ז נתעורר בהנבראים רצון וחשק ותשוקה להתעלות לבחי' המנוחה, וזהו"ע ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, ויכולו מלשון כליון ותשוקה⁷⁸. ומתורה זו מובן שענין המנוחה דשבת הוא בעצמות ומהות, כי מלבדו לא שייך לומר ענין של מנוחה לאמיתתו. וזהו גם המבואר בדרושי חסידות⁷⁹ ששבת הוא למעלה מהזמן, ולכן אומרים בכל שבוע היום יום ראשון כו', לפי שאז מתחיל ענין הזמן מחדש, שמתחיל עוד הפעם יום ראשון למעשה בראשית כו', והיינו, שענין השבת הוא למעלה מהזמן גם כפי שהוא באופן היותר נעלה שבענין הזמן. דהנה, ידוע⁸⁰ שקודם לענין הזמן ישנו גם סדר זמנים⁸¹ (שממנו נמשך הזמן דלמטה), ועד להענין דרצוא ושוב, מטי ולא מטי, שענין זה ישנו למעלה מעלה עד באור א"ס. ומזה מובן שענין המנוחה דשבת (שלמעלה מכללות ענין הזמן, גם כפי שהזמן הוא באופן היותר נעלה, שזהו"ע של הארה וגילוי, אפילו באופן של שם) הוא בעצמות ומהות. ובבחי' זו מגעת עבודת האדם, שהרי המנוחה דשבת באה ע"י כללות ענין העבודה (מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת).

ז) וזהו כללות הענין המבואר בסעיף זה, שכדי להבין ענין האוצר למעלה, ויוקר האוצר שפותחים ונותנים לפקידי החיל ועל ידם לאנשי החיל, מבאר תחילה גודל הענין דאוא"ס למטה עד אין תכלית, שהו"ע הגילוי וההתפשטות בבחי' א"ס ובל"ג כפי שנמשך למטה עד אין תכלית, אפילו בעולמות ביי"ע, ולא רק בגדולי הנבראים, מה גדלו מעשיך, אלא גם בריבוי הנבראים, מה רבו מעשיך, באופן של ריבוי עד אין מספר, שזהו"ע אין סוף לאמיתתו, ומזה יובן גודל העילוי של הדרגות שלמעלה מ"למטה עד אין תכלית", שזהו"ע שאוא"ס הוא למעלה עד אין קץ, כמו שמבאר בהסעיפים שלאח"ז שזהו"ע האוצר שלמעלה. וזוהי הנקודה שמתחיל לבאר בחלק זה של ההמשך, שמלמעלה פותחים ונותנים את האוצרות החתומים, שהם נעלים יותר אפילו מהענין דאוא"ס למטה עד אין תכלית. והכוונה בנתינת האוצרות ע"י פקידי החיל לאנשי החיל היא לצורך המלחמה, ובזה גופא, לא הענין דלשלול שלל ולבוז בו, לא העבודה על מנת לקבל שכר, ועד לאופן היותר נעלה בענין השכר, אלא דוקא

78) ראה סה"מ צ להצ"צ נ, ב ואילך.
 79) ראה לקו"ת ש"ש כה, א. אוה"ת ברכה ע' א'תצא. ע' א'תצז ואילך. ובכ"מ.
 80) ראה ב"ר פ"ג, ז.
 81) ראה סה"מ צ להצ"צ נ, ב ואילך.